

KONTEKSTLI TA'LIMNING O'ZIGA XOS AFZALLIKLARI

Ollaberganova Saida Sherboy qizi

Xorazm viloyati Xonqa tumani 35-son maktabning geografiya o'qituvchisi

E-mail: saidaallaberganova26@gmail.com

Kontekstli ta'limdan foydalangan holda bo'lajak pedagog kadrlarning bilim malaka ko'nikmalarini oshirish jarayonida talabalar o'qituvchi bilan birgalikda o'rganilayotgan mavzu yoki bo'lajak faoliyat mazmuni bilan bog'liq har qanday professional vositachilik muammo-semantik vaziyatni loyihalashtiradilar, so'ngra unga xos bo'lgan qarama-qarshiliklarni mustaqil ravishda hal qiladilar. "Umumiy foydalanish deyarli har bir so'z ko'p ma'noga ega, shuning uchun **kontekst** bilan talqin qilinishi kerak".¹

Kontekstli ta'lim mazmunining asosiy birligi muammoli vaziyat bo'lib, u o'quvchining samarali fikrlashini qamrab oladi. "Bir qator turli sohalaridagi so'nggi ishlar **kontekstni** oldindan aniqlashning kommunikativ hodisalarning lingvistik va lingvistik bo'lmagan o'lchovlari o'rtasidagi munosabatlarning yanada dinamik nuqtai **nazardan** foydasiga shubha ostiga qo'ydi." So'zlashuv, kontekst va nutqning chiziqlarini o'rab turgan o'zgaruvchilar endi bir-birlari bilan, nutq bilan va ishlab chiqaradigan tafakkur ishlarida kontekst shakllari haqida gapirish kabi kontekstni shakllantirishda o'zaro qarama-qarshi munosabatda turish uchun munozara qilinmoqda."²

"Belorussiyalik psixolog Lev Vygotskiy **kontekst** kontseptsiyasi haqida batafsil yozmagan bo'lsa-da, uning barcha ishlari kontekstni alohida so'zlashuvlar (ichki nutq yoki ijtimoiy suhbatda bo'lsin) darajasida va Vygotskiyning asarlari (boshqalar bilan bir qatorda) tilni o'rganishdagi kontekstga diqqatni jalb qilish zarurligini e'tirof etishda turtki bo'ldi, misol uchun, quyidagi o'zaro ta'sirchan yondoshuv Vygotskiy, tilshunoslik va til bilan bog'liq sohalarida, ijtimoiy tilshunoslik, nutq tahlillari, pragmatika va etnografiya kabi so'nggi voqealar bilan osonlik bilan mos keladi, chunki Vygotskiy ham darhol kontekstual cheklovlar hamda ijtimoiy, tarixiy va madaniy sharoitlarni kengroq tushunib yetdi. "

Ta'limda shaxs faolligining namoyon bo'lish darajasi asosiy mantiq bilan, shuningdek,

▪ ¹ (Alfred Marshall, *Iqtisodiyot printsiplari*, 8-chi ed., 1920)

² (Charlz Goodwin va Alessandro Duranti, "Fikrlarni qayta ko'rib chiqish: bir kirish", *matnni qayta ko'rib chiqishda: til interfaol fenomen sifatida*, Kembrij University Press, 1992)

asosan insonning kognitiv faolligi darajasini, balki uning shaxsiyatining o'ziga xosligini belgilaydigan o'quv motivatsiyasining rivojlanish darajasi bilan belgilanadi.

“Umuman olganda kontekstdan o'rganish bo'yicha tavsiflovchi tadqiqotlar kontekst so'z ma'nosini o'rganishga yordam berishi mumkinligini va bir so'zni o'rganish ehtimolligi kam bo'lsa-da, matndan so'zni o'rganish ehtimoli sezilarli darajada qo'shimcha ravishda oshib boradi so'zning ko'rinishi, biz odatda kontekstdan qanday o'rganishimiz mumkin, biz so'z bilan birinchi uchrashuvdan bir oz o'rganamiz va keyinchalik yangi va turli xil sharoitda uchrashganimizda so'zning ma'nosi haqida ko'proq bilamiz”¹.

Tajriba qiymati orqali haqiqat bilan bu uchrashuv insonning qobiliyatlari va kuchli tomonlarini rivojlanishiga yordam beradi. Sharq **kontekst bilan bog'liq ta'lim** yangi ma'lumotni o'zlashtirish uchun asos yaratadigan haqiqiy o'rganishga xos bo'lgan ushbu salohiyatni rivojlantiradi. Ushbu nuqtai nazar orqali qahramon shu kungacha yashab kelgan evolyutsiyani kuzatish qobiliyatiga ega.

Joylashgan ta'lim amaliy tajribani ham qadrlaydi. Shu tarzda, olingan bilim va tajriba asosida hosil qilingan ko'nikmalar muntazam ravishda bevosita qo'llanilish doirasiga ega bo'ladi. Shu tarzda, garchi bilim o'z maqsadi bo'lganligi sababli joyni egallamasligi haqiqat bo'lsa-da, bu orqali bilimning amaliy vazifasi borligini ham ta'kidlash lozim.

Shunday qilib, kontekstli ta'lim texnologiyasi tegishli shakl va usullar tizimi yordamida texnik maktab o'quvchilarining o'quv va kasbiy faoliyatini modellashtirishga imkon beradi, ularning kelajakdagi kasbi bilan muvaffaqiyatli tanishishiga, ularning kasbiy mahoratini shakllantirishga yordam beradi. Kontekstli ta'lim texnologiyasi tegishli shakl va usullar tizimi yordamida texnik maktab o'quvchilarining o'quv va kasbiy faoliyatini modellashtirishga imkon beradi, ularning kelajakdagi kasbi bilan muvaffaqiyatli tanishishiga, ularning kasbiy mahoratini shakllantirishga yordam beradi. Ushbu texnologiyadan foydalanishning eng katta samarasi kasbiy faoliyatning tizimli xususiyatini yoki o'ziga xos kasbiy kompetentsiyani yaxlit aks ettiruvchi integratsiyalashgan, fanlararo tarkibdan foydalanganda erishiladi.

¹ (Maykl F. Graves, *So'z kitoblari: Ta'lim va o'qitish o'qituvchilari kolleji*, 2006)

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. Kontekstualizm metodologik dastur sifatida // Epistemologiya va fan falsafasi. 2005 yil.
2. Gudvin, Duranti A. Kontekstni qayta ko'rib chiqish: Kirish // Duranti A., Gudvin C. (Tahrirlar) Kontekstni qayta ko'rib chiqish: Til interaktiv hodisa sifatida. Kembrij, 1991;
3. Jessor R., Shweder R.A., Kolbi A. (Tahrirlar) Etnografiya va inson taraqqiyoti: ijtimoiy tadqiqotda kontekst va ma'no. Chikago, Chikago universiteti matbuoti, 1996;
4. I. T. Kasavin Lit.: Kasavin I.T. muammo va kontekst.